

ת"פ (טבריה) 16364-07-22 - מדינת ישראל נ' לטיפה אלמקייס

בית משפט השלום בטבריה

ת"פ 16364-07-22 מדינת ישראל נ' אלמקייס
תיק חיצוני:

לפני כבוד השופטת יסמין כתילי

המאשימה
באמצעות פרקליטות מחוז צפון
נגד
מדינת ישראל

הנאשמת
ע"י ב"כ עו"ד מוטי לוי - סנגוריה ציבורית
לטיפה אלמקייס

החלטה

זוהי בקשה להעברת הדין בעניינה של הנאשמת לבית משפט קהילתי.

רקע ותסקירי שירות המבחן

ביום 26.06.23 הורשעה הנאשמת על פי הודאתה במסגרת הסדר טיעון בעובדות כתב האישום המתוקן בעבירות של **תקיפה הגורמת חבלה ממשית ממניע גזעני**, עבירה לפי סעיף 380 + סעיף 144 ו' לחוק העונשין, תשל"ז 1977 (להלן: "**חוק העונשין**") **והתפרעות**, עבירה לפי סעיף 152 לחוק העונשין.

מעובדות כתב האישום המתוקן עולה, כי בליל 12.05.21 בעיצומה של מערכה צבאית בין מדינת ישראל לארגון החמאס ברצועת עזה, אשר כונתה מבצע "שומר חומות" התעורר גל התפרעויות אלימות ברחבי הארץ על רקע לאומני-גזעני, שכלל תקיפות כוחות המשטרה והבטחון וכן אזרחים יהודים וערבים. סמוך לשעה 20:00, התקהלו כמה מאות מתפרעים בטבריה. במהלך ההתפרעות, המתפרעים התנפלו על רכבו של עובר אורח ערבי, חבלו ברכב וכן י"דו אבנים לעבר שוטרים שמילאו תפקידם וניסו למנוע את ההתפרעות ולהשיב את השקט על כנו.

הנאשמת השתתפה ולקחה חלק בהתפרעות באזור תחנת הדלק פז בטבריה. במהלך ההתפרעות השליכה הנאשמת אבן במטרה לפגוע בעובר האורח הערבי. האבן פגעה בשוטר משה אלמלם וגרמה להמטומה גדולה במצחו ולנפיחות סביב עינו השמאלית זאת מבלי שהתכוונה לפגוע בשוטר.

כחלק מהסדר הטיעון ומפאת גילה, הנאשמת הופנתה לשירות המבחן ובעניינה התקבלו שלושה תסקירים לעונש. שירות המבחן סקר בהרחבה את נסיבות חייה של הנאשמת, עמד על גורמי הסיכון והסיכוי, ועל צרכיה הטיפוליים.

מתסקיר מיום 25.10.23 עולה כי הנאשמת ילידת אוקטובר 2002, הינה הבת הצעירה במשפחת מוצאה המונה אם אלמנה ושלושה אחים ואחיות. אביה נפטר בהיותה בת 13 עקב מחלת הסרטן ואימה בעלת רקע התמכרותי לסמים. הנאשמת סובלת מבעיות רפואיות שבגינם מתקשה לתפקד, ללא תעסוקה ומתקיימת מקצבת המוסד לביטוח לאומי. הנאשמת גדלה בהיעדר דמויות הוריות סמכותיות, מכילות ומכוונות. מדובר במשפחה עם קשיים פסיכוסוציאליים מורכבים, האווירה המשפחתית אופיינה בהזנחה, אלימות, שימוש בסמים ואלכוהול וחוסר השגחה הורית. מגיל צעיר ביטאה הנאשמת קשיים רגשיים והתנהגויות פורצות גבול. הנאשמת אימצה אורח חיים שולי של שוטטות ומעורבות בהפרות חוק, כאשר לאחר מות אביה הקשיים עמם התמודדה במישורי החיים השונים הלכו והחריפו. על רקע זה שולבה הנאשמת בהיותה בת 13 במעון "צופיה" בחסות חוק נוער ובפיקוח שירות מבחן לנוער. בהמשך בין הגילאים 14-16 שהתה במעון נעול "מסילה" במהלך שהותה בפנימייה הוסיפה להשתמש בסמים ובהיותה בת 16, נפלטה מהמסגרת הפנימייתית. עד הגיעה לגיל 18 נעשו ניסיונות שונים לעזור לנאשמת לעבור גמילה אולם בכל פעם שחזרה לקהילה חזרה לשימוש בסמים. בשנת 2020, הנאשמת היתה מעורבת בתאונת דרכים קשה שהיוותה עבודה אירוע משברי וטראומטי. הנאשמת נפצעה באורח קשה והיא סובלת מכאבים וקושי תפקודי, ונדרשת להליך שיקום ממושך שנמשך עד היום. בשל מצבה זה התקשתה הנאשמת לשמור על יציבות תעסוקתית.

שירות המבחן התרשם כי הנאשמת מתמודדת עם קשיים בוויסות רגשי והתנהגותי מצעירותה, ומתקשה לשקול את השלכות מעשיה.

בתסקיר מיום 9.6.24 שירות המבחן ציין כי להערכתו, שילוב הנאשמת בתהליך טיפולי ארוך טווח יאפשר לה לבסס מקום בטוח בו תוכל להעמיק בזיהוי כשליה ההתנהגותיים תוך אימוץ דרכי התמודדות יעילות ולא פוגעניות. על בסיס הערכת שירות המבחן, ונכונותה של הנאשמת לטיפול ושיקום, כמו גם הבעת רצונה לבסס אורח חיים תקין, הופנתה הנאשמת לקבוצה טיפולית ייעודית לנשים.

בתסקיר מיום 9.10.24 נכתב כי הנאשמת השתתפה במפגשים הקבוצתיים אם כי באופן חלקי,

כאשר נעדרה ממפגשים לנוכח טיפולים פרא רפואיים אינטנסיביים, כך אף לא השתתפה בפעילות השטח בשל מוגבלותה הפיזית. הנאשמת ביקשה לשלבה בטיפול תואם את צריה ואולם שירות המבחן הבהיר לנאשמת כי אין בידיו להציע טיפול חלופי וכי לכל טיפול שתשולב בו תידרש הגעה יציבה וקבועה. לנוכח חוסר היציבות בהגעה למפגשים טיפוליים והערכת הסיכון, שירות המבחן נמנע ממתן המלצה טיפולית.

ביום 30.10.24, נעתרתי לבקשת הנאשמת להפנייתה לשירות המבחן לצורך בחינת התאמתה לשילוב בבית משפט קהילתי, הגם שהמאשימה לכך.

שירות המבחן מצא כי הנאשמת מתאימה לשילוב בבית משפט קהילתי. בתסקיר ההתאמה מיום 21.11.24 נכתב כי הנאשמת רווקה, בת 22, מתגוררת בבית אימה שבטבריה, מתקיימת מקצבת נכות ואובדן כושר עבודה. שירות המבחן עמד על ריבוי צריכה של הנאשמת ובכללם קשיים רגשיים שונים על רקע תנאי גדילתה המורכבים, התנהגות אימפולסיבית וקושי בהתמודדות מסתגלת בעת מצבי דחק ומשבר, מצב כלכלי מורכב, חובות שונים ומצב בריאותי קשה המלווה בקושי במיצוי הליכים רפואיים עמם הנאשמת מתמודדת. כמו כן, שירות המבחן התייחס לנזקקותה של הנאשמת לעזרה במיצוי זכויותיה אל מול הגופים השונים, והצורך במעקב פסיכיאטרי ובחינת מצבה ההתמכרותי.

שירות המבחן התרשם כי לנאשמת מוטיבציה לשינוי ולקבלת הכוונה והדרכה במסגרת ההליך הקהילתי מתוך מוטיבציה פנימית וחיצונית, לאור חששה מפני ענישתה. שירות המבחן הוסיף כי הנאשמת ביטאה נכונות ורצון לקבלת סיוע כשהיא ערה בשלב זה למחויבות הנדרשת ממנה.

שירות המבחן סבור, כי ההליך המשפטי והליווי הצמוד של בית המשפט הקהילתי, בדגש על המעטפת הקהילתית האינטנסיבית והפיקוח השיפוטי יכולים לתת מענה מקיף לקשייה של הנאשמת, לתרום ליכולתה להתמיד בשיקומה ובהליכי טיפול שונים ולערוך שינוי במצבה כך, שבמידה ותשתף פעולה יפחת הסיכון בעניינה.

טיעוני הצדדים

המאשימה התנגדה כאמור להעברת הדיון לבית משפט קהילתי. בפתח טעמי ההתנגדות ציינה ב"כ המאשימה, כי בעבר כבר ביטאה הנאשמת רצון להשתלב ולהתמיד בהליכים טיפוליים, אלא שעל אף התבטאות מילולית זו הנאשמת לא התייצבה למפגשים

הטיפוליים ולא שיתפה פעולה במסגרת שירות המבחן. לטענתה "לא ברור מה השתנה בכוחות הנאשמת ובנכונות שלה לשתף פעולה". איני רואה כך את הדברים משום שהרקע לביסוס העמדה אינו מדויק ולמעשה סותר את האמור בתסקירי שירות המבחן. מהתסקירים עולה בבירור כי נכונותה של הנאשמת לשיקום ושיתוף פעולה לא הסתכמה בהצהרה מילולית. עוד בתסקיר הראשון הצביע שירות המבחן על מספר פעולות שהנאשמת עשתה המצביעות על מוטיבציה לשינוי ושיקום ובכללן התמדה בשיחות פרטניות עם העו"ס מהמרכז לבריאות הנפש, השקעת כוחות לצורך שיקום מהפציעה (חרף מיעוט גורמי התמיכה) וניסיונותיה להשתלב בתחום הקולינרי ולבסס יציבות תעסוקתית. זאת ועוד, מהתסקירים מימים 6/9/24 ו-9/10/24 עולה בבירור כי הנאשמת השתתפה במפגשים. אומנם היא נעדרה מחלקם אך היעדרותה נעוצה במצבה הרפואי (מוגבלותה הפיזית והטיפוליים האינטנסיביים בהם שולבה). במילים אחרות, היעדרותה היתה חלקית ומוצדקת על פני הדברים.

התנגדותה של המאשימה נסמכת למעשה על שני אדנים: **האחד** נעוץ בקורלציה שבין בעיות הרקע של הנאשמת לביצוע העבירות. לשיטתה, העבירות אותן ביצעה הנאשמת לא בוצעו על רקע אתגרי חייה מגיל צעיר כפי שציין שירות המבחן אלא על רקע גזעני אידיאולוגי. בהינתן סיכון המבוסס אידיאולוגיה ותפיסת עולם, לא ברור, כיצד טיפול בקשייה הרגשיים, הכלכליים והבריאותיים של הנאשמת יביא להפחתת הסיכון. לטענת המאשימה, אין כל קשר בין בעיותיה וצרכיה של הנאשמת לבין הסיכוי לשוב לבצע עבירות דומות, ומשכך לשיטתה ההליך הקהילתי אינו מתאים לנאשמת. **השני** נעוץ באי התקיימותם של התנאים בסעיפים 220(א)(8) ו-9 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "**החוק**") היינו; מניעה להעברת הדיון לבית משפט קהילתי מטעמים של שלום הציבור ובטחונו, וכן עמדת המאשימה לעתירה למאסר מאחורי סורג ובריח גם אם הנאשמת תצליח את ההליך הטיפולי. חומרת המעשים והמסוכנות הנשקפת מהנאשמת לציבור אשר מתעצמת על רקע אירועי התקופה ("שומר חומות"), ממניע גזעני ובכוונה לפגוע באזרח ערבי רק בשל היותו ערבי, מהווים מניעה להעברת הדיון לבית המשפט הקהילתי. עוד טענה ב"כ המאשימה, כי תעתור למאסר מאחורי סורג ובריח גם אם הנאשמת תעמוד בהצלחה בתכנית השיקום, וזאת בהתאם למדיניות הענישה הארצית בתיקי "שומר חומות" וההנחיות ארציות המגבילות העברת תיקים כגון דא לבית משפט קהילתי. הנחיות נטענות אלו לא הוגשו בתמיכה לטענה. ב"כ המאשימה הוסיפה כי אין בענינו טעמים מיוחדים המצדיקים העברת התיק וכי שיקול הדעת של בית המשפט מוגבל למקרים חריגים בלבד.

מנגד ביקש ב"כ הנאשמת לתת את הדעת לנסיבותיה של הנאשמת והוסיף כי אומנם יש בעבירה מניע גזעני אך מדובר בהפגנה ספונטנית שהתנהלה, נוצרה מהומה ובתוכה השליכה הנאשמת אבן.

הנאשמת בדבריה הביעה צער רב על מעשיה, שלטענתה נעשו בהיותה ילדה אחרי תאונת דרכים קשה כשהיתה בחרדות, בפוסט טראומה קשה כשהיא סובלת ממגבלות פיזיות ונפשיות. לטענתה היא מכירה את השוטר והתנצלה בפניו באותו הרגע. עוד הוסיפה, כי רק לאחר חמישה ימים באו לעצור אותה והיא מיד הודתה ולא הכחישה את מעשיה. הנאשמת מסרה כי היא מוכנה להתמסר להליך טיפולי ארוך.

דין

לאחר שבחנתי את נסיבותיו של התיק, את טיעוני הצדדים ולאחר עיון מעמיק בתסקירים לעונש ותסקיר ההתאמה מצאתי כי יש מקום לקבל את הבקשה ולהורות על העברת עניינה של הנאשמת לבית משפט קהילתי חרף התנגדות המאשימה. אנמק.

תחילה אזכיר כי מטרת בית המשפט הקהילתי היא להביא לשיקומו של הנאשם על פני ענישתו ולטפל בשורש הבעיה של מבצעי העבירה וזאת **בשיתוף פעולה עם בעלי התפקידים בהליך הפלילי והקהילה**.

לעניין זה הרחיב כב' השופט שמואל מלמד במאמרו "**השופט הקהילתי**" מעשי משפט יד, 221 (2023):

"בתי המשפט הקהילתיים בישראל פועלים בתוך הקהילה ונמצאים בקשריגומלין עם הרשות המקומית במקום מגוריו של המשתתף. נוסף על כך בית המשפט הקהילתי בישראל נותן מגוון מענים לצרכים שונים שלא בהכרח קשורים לצורכי הקהילה, כמו הליכי שיקום בתחום ההתמכרות. מרכיבי המפתח של בתי המשפט לפתרון בעיות כוללים שימוש בגישה לא-יריבה, שבה התביעה וההגנה מקדמות את האינטרס הציבורי תוך הגנה על זכותו של המשתתף להליך הוגן; גישה של רצף טיפולי, שיקום וקשר לשירותים קהילתיים; אסטרטגיה מתואמת בין שופט, תביעה, הגנה ונותני טיפול כדי לקדם את מידת הציות של המשתתף; אינטראקציה שיפוטית מתמשכת עם כל משתתף; ניטור והערכה למדידת השגת מטרות התוכנית ועילות השיקום" (ההדגשה שלי י.כ.).

סעיף 220ד(ב) לחוק מקנה לבית המשפט סמכות להורות על העברת הדין לבית משפט קהילתי חרף התנגדות התביעה. ואולם בשל אופי ההליך וחשיבות שיתוף הפעולה של כלל הגורמים ובכללם נציגי התביעה, לקידום הנאשם בתכנית השיקומית, התנה זאת המחוקק בקיומם של טעמים מיוחדים.

אתייחס עתה לנימוקי המאשימה שבבסיס התנגדותה.

עמוד 5

טענת המאשימה לפיה אין קשר בין בעיותיה וצרכיה של הנאשמת לבין הסיכוי לבצע עבירות דומות כמו גם ייחוס העבירה לבסיס אידיאולוגי אינה מבוססת. מבלי להתעלם כי התקיפה בוצעה מתוך מניע של גזענות, הרי שלא מצאתי אינדיקציה שהנאשמת אוחזת באידיאולוגיה סדורה. לא נטען שהנאשמת משתייכת לתנועה קיצונית; צורכת תכנים אידיאולוגיים קיצוניים; פעילה בקידום רעיונות אידיאולוגיים או שהמעשים נעשו לאחר תכנון מוקדם לצורך הגשמת מטרה אידיאולוגית. המדובר בנאשמת צעירה שבגרה חודשים מספר לפני ביצוע העבירות. משכך, ספק אם הגיעה לבשלות שאפשרה לה גיבוש תפיסת חיים. כמובן, אין לקבוע קטיגורית כי אידיאולוגיה ותפיסת חיים אינן יכולות להתגבש בגיל צעיר, ואולם גיל הנאשם הוא נתון משמעותי ויש לבחון כל מקרה לגופו (ראו והשוו רע"ב 4612/16 פלוני נ' ועדת השחרורים 25.07.2016). לנוכח נסיבות חייה של הנאשמת שהותירו אותה מתמודדת עם קשיים בוויסות רגשי והתנהגותי ובשקילת השלכות מעשיה, כפי שהתרשם שירות המבחן, הדעת נותנת כי מדובר במעשה אימפולסיבי שהנאשמת ביצעה מבלי ששקלה את השלכותיו. הודאתה המיידית, התנצלותה ולקיחת אחריות על מעשיה מיד בסמוך לאירוע מעידים על כך. גם מדבריה בפניי התרשמתי כי לא מדובר במי שאוחזת באידיאולוגיה סדורה. בהקשר זה מצאתי לציין כי דווקא הצורך בהשתייכות, על רקע היסטוריית חייה הקצרה, יכול לשמש הסבר למעשיה.

לסיכום, סיפור חייה של הנאשמת כפי שנסקר על ידי שירות המבחן, קושר היטב בין נסיבותיה למעשייה ולמעשה עוד מגיל צעיר "פרצה גבולות" ורובם (אם לא כולם) ללא כל זיקה אידיאולוגית או על רקע גזעני. ספק אם ניתן לייחס לה בסיס אידיאולוגי, אך ודאי שלא ניתן לייחס רקע שכזה לצורך שיקולי שיקום במסגרת בית המשפט הקהילתי.

מקובלת עלי הערכתו המקצועית של שירות שבחן את צרכיה של הנאשמת לעומק ומצא כי מתן מענה לצרכיה עשוי לתרום ליכולתה להתמיד בשיקומה ובהליכי טיפול שונים ולקבל כלים לצורך התמודדות עם מצבי לחץ בדרך שאינה פוגענית ובכך להפחית את הסיכוי להישנות מעשים עוברי חוק.

בהקשר זה מצאתי להוסיף כי אומנם רקע אידיאולוגי מהווה שיקול להחמרה בעונש ואף מעלה שאלות נכבדות סביב ייתכנות השיקום ואולם, לא ניתן לשלול אפשרות לשיקום. הדבר נלמד מתוך שיקולי שחרור וכבר נפסק כי **"השיקולים עליהם נדרשת ועדת השחרורים לתת את דעתה בבואה לבחון... בזיקה למי שנדון למאסר בגין עבירות בעלות אופי בטחוני, נדונה בבית משפט זה... הודגשו מספר תבחינים לבחינת שאלת שחרורו של אסיר, וביניהם חומרת העבירה בה הורשע כמלמדת על הסכנה הגלומה בשחרורו; הסכנה הנשקפת משחרורו של מי שהורשע בעבירה "בטחונית" או "על רקע אידיאולוגי", וסוגיית שיקומו של האסיר"** (רע"ב 523/10 איימן מערוף נ' מדינת ישראל (2010)). אם ניתן לבחון שיקולי שיקום, דומני כי ניתן - ובמקרה שלפניי אף רצוי - להעניק כלים לשיקום.

אשר לטענת המאשימה לעניין חומרת העבירות המיוחסות לנאשמת והמסוכנות לשלום הציבור

וביטחוננו, אציין, ובלי להקל ראש בחומרת העבירות בהן הורשעה הנאשמת, כי העבירות מושא התיק, על אף חומרתן, אינן מנויות על העבירות שבתוספת השמינית לחוק, שעניינן הוחרג מבית המשפט הקהילתי. שנית, כבר נפסק כי חומרת העבירות כשלעצמה אינה מקימה מחסום מפני שילובה של הנאשמת בבית המשפט הקהילתי (ראו ת"פ (שלום - רמלה) 9851-11-21 **מדינת ישראל נ' ממן** (2022) (להלן: "**עניין ממן**"). זאת ועוד, סבורה אני כי יש לבחון את המעשים אותם ביצעה הנאשמת על רקע כלל נסיבות האירוע. כפי שציינתי העבירות המיוחסות לנאשמת בוצעו על ידה בטרם מלאו לה 19 שנים, ללא תכנון ותחכום.

אשר לטענת המאשימה כי תעתור למאסר בפעול גם אם תצליח הנאשמת בהליך השיקומי, אפנה לדבריו של כב' השופט סגן הנשיאה

0(כתוארו אז) השופט מנחם מזרחי **בעניין ממן**:

"אכן, באופן עקרוני, אין כל טעם מעשי, לשלב נאשם בהליך שיקומי ארוך ומפרך, העולה למשלם המסים כסף רב, אשר בו מושקעים עבודה ותשומות, אם בסופו של יום תעמוד המאשימה על עמדתה העונשית, שלפיה יש להטיל עליו מאסר בפועל מאחורי סורג ובריח לתקופה ארוכה. עמדה עונשית שכזו אינה מתיישבת עם הליך שיקומי ארוך ומוצלח, שאותו עובר נאשם בבית-המשפט הקהילתי המשיבה אותו לאחור ואת כל ההשקעה הציבורית לטמיון.

ועדיין, כמאמרו של החכם מכל אדם, משלי כ"ז א' "אל תתהלל ביום מחר כי לא תדע מה ילד יום". אכן, ימים יגידו, יתכן והנאשם לא יעבור את שלביו הראשונים של בית-המשפט הקהילתי והוא יושב לגזירת עונשו, ויתכן שהוא יעבור את כל התהליך בהצלחה יתירה עד אשר עמדתה של המאשימה תשתנה, ויתכן שיעבור הליך שיקום מוצלח ועדיין ייגזר עונשו למאסר בפועל - גם במקרה אחרון שכזה עצם ההליך עצמו כולל רווח עצום לו ולחברה. אין לדעת - יש להחזיק את המאשימה כמי שלא תיוותר "נעולה" בעמדתה העונשית עד קץ כל הדורות".

הצורך בנקיטת מדיניות ענישה מחמירה ואינה מתפשרת בעבירות שבוצעו בצל אירועים ביטחוניים כדוגמת אלה שהתרחשו במאי שנת 2021, ברור וככלל מוצדקת ואף מחוייבת מציאות לצורך שמירה על שלום וביטחון הציבור. יחד עם זאת, הענישה היא לעולם אינדיבידואלית, ומקום שניתן להגשים מטרות הענישה בדרך אחרת, תוך החזרת הנאשם לחברה כאזרח פרודוקטיבי שמשיב לקהילה את חובו לאחר הליך טיפולי ארוך, משמעותי ומפוקח באופן הדוק, אל למאשימה להקשות את ליבה.

מהטעמים המיוחדים שפירטתי ולמרות עמדתה של המאשימה שוכנעתי כי עניינה של הנאשמת מתאים לדין בבית המשפט הקהילתי ובהתאם אני מורה על העברת הדין

לבית המשפט הקהילתי.

משניתנה החלטתי זו, בהתאם להוראת סעיף 220ד(ב) לחוק, בהינתן שהחלטתי ניתנה בכובעי כשופטת שלום ושעה שלא התקיימו התנאים בסעיף קטן (א)(8) ו-(9) יובא עניינה של הנאשמת **גם** בפני שופט קהילתי **שאינו מותב זה**, שידון בדבר התאמת העניין לדיון בבית משפט קהילתי.

בהתאם לאמור, המזכירות תעביר את ההחלטה לכבוד הנשיא אביטל חן .

ניתנה היום, ז' שבט תשפ"ה, 05 פברואר 2025,
בהעדר הצדדים.